

УДК: 233.23 (477) “1919”

ББК: 66.4

Н–34

Науменко А.О., м. Київ

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА НАВКОЛО УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1919 РОКУ

У статті висвітлюються окремі особливості воєнно-політичної обстановки, що склалася навколо відновленої Української Народної республіки після приходу Директорії УНР до влади внаслідок переможного повстання проти режиму гетьмана П. Скоропадського. Проаналізовано зовнішньополітичні обставини, що впливали на становище України, політика Радянської Росії щодо УНР. Акцентується, що зовнішньополітичне становище її було несприятливим, сусідні держави зайняли недружній нейтралітет. Політика держав Згоди спрямовувалася на ізоляцію України. Український національний провід не спромігся заручитися підтримкою надійного союзника з кола європейських держав-переможниць. Визначено вплив воєнно-політичних заколотів на становище Української Народної республіки. Коротко схарактеризовано внутрішньополітичну ситуацію в Україні, визначено, що вона була несприятливою для УНР. Проаналізовано причини невдач у війні проти Радянської Росії.

Ключові слова: Українська Народна республіка, Директорія, воєнно-політична обстановка, українська армія.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах від державного та військового керівництва вимагається всебічне врахування тих умов, у яких перебуває у дійсний час держава та її

армія. Досвід минулих війн і збройних конфліктів переконливо свідчить, що однією з найголовніших умов для розбудови державних структур, передусім національного війська, є воєнно-політична обстановка. Вона впливає на морально-психологічний стан вояків, а це, у свою чергу позначається на якості виконання ними бойових завдань. Тому державне керівництво, готуючись до війни, завжди повинно враховувати її в роботі з військовослужбовцями і вживати заходів щодо створення умов для успішної бойової діяльності своїх військ. Національний досвід доби Української революції дає чимало промовистих прикладів того, як воєнно-політична обстановка впливає на державотворчий процес і військове будівництво як одну з невід'ємних його частин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Воєнно-політична обстановка визначається як сукупність характерних особливостей воєнно-політичних відносин між державами (їх коаліціями), іншими суб'єктами політики, серед іншого і збройними силами. Суттєвою ознакою воєнно-політичної обстановки є взаємозв'язок її політичного і власне воєнного змісту. За умовами розвитку в УНР в 1918–1920 рр. можна вважати її воєнно-політичною обстановкою в умовах війни [2, с. 318]. У даному дослідженні автор спирається на праці безпосередніх учасників досліджуваних подій – як політиків, так і військових, зокрема М. Капустянського, І. Мазепи, В. Проходи, К. Смовського, О. Удовиченка, П. Феденка [6; 8; 9; 11; 14; 15]. Тут можна виділити праці як суто мемуарного характеру, так і наукові. Так, наприклад, М. Капустянський звертає увагу на наступ двох українських армій – Армії УНР та Української Галицької армії на Київ – Одесу влітку 1919 р. Розглядаються також події, що передували цьому – від приходу до влади Директорії взимку 1918 р. до літа 1919 р. Окремі відомості можна запозичити зі спогадів противників УНР – білогвардійців – А. Денікіна та інших авторів, мемуари

яких вміщено в спеціальному випуску спогадів про революційні події в Україні [3; 10]. Праці науковців пізнішого періоду також значно сприяють узагальненню відомостей щодо аналізу воєнно-політичної обстановки в Україні в першій половині 1919 р. [1; 2; 4; 5; 7; 12; 13]. Ці та інші наукові праці і джерела в цілому створюють можливість для висвітлення порушеного питання.

Формулювання мети статті полягає у висвітленні основних особливостей воєнно-політичної обстановки, яка склалася навколо відновленої УНР у першій половині 1919 р., коли Директорія УНР прийшла до влади і змушена була незабаром вступити у війну з поки що єдиним противником – Радянською Росією, унаслідок якої зазнала поразки, але утримувала частину української території навколо Кам'янця-Подільського до липня 1919 р.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Восени 1918 р. докорінно змінилася міжнародна обстановка і позиції України в ній. Зв'язана Берестейським мирним договором з країнами Четверного союзу, які перебували на межі воєнної катастрофи, Українська держава все більше відчувала міжнародну ізоляцію. Останні дні гетьманату характеризувалися не лише змінами на міжнародній арені, а й значними змінами у внутрішньому житті України. Передусім вони зумовлені переходом в рішучий наступ усіх опозиційних гетьманському режиму сил, більша частина яких об'єдналася навколо створеного ще наприкінці травня 1918 р. Українського національно-державного союзу (УНДС).

З приходом до влади Директорії стало зрозуміло, що Україна перебуває у ворожому оточенні. Зі сходу та півночі загрожували російські більшовики, що мали на меті встановити в Україні радянську владу і використати її сили і засоби для боротьби з державами Згоди, Білими арміями та Донським козацтвом. Крім того, більшовики хотіли

відрізати від Армії УНР Українську Галицьку армію і вийти у їх тил. З північно-західного напрямку діяло польське військо, що прагнуло завоювати Східну Галичину. Українське державне і військове керівництво припускало, що поляки збиралися захопити Волинь і Поділля. З півдня Армія УНР тримала фронт проти Добровольчої армії та військ держав Згоди [6, с. 21]. З цих противників найнебезпечнішими для УНР були Радянська Росія, з одного боку, та держави Згоди – з другого.

Ставлення Радянської Росії до незалежності України протягом 1917–1920 рр. не змінювалося. І хоча до осені 1918 р. уряд більшовиків у Москві змушений був миритися з існуванням Української держави, вже 13 листопада ВЦВК видав заяву про те, що вважає скасованими всі умови Брест-Литовського договору «стосовно уступок територій і областей» і запевнив населення колишніх російських західних окраїн у своїй готовності надати активну допомогу «в боротьбі за встановлення на їхніх землях соціалістичної влади» [5, с. 137]. Тоді ж з'явився документ, підписаний заступником народного комісара закордонних справ Л. Караханом, де наголошувалося, що «після анулювання Берестейського договору Україна не визнається більше самостійною державою». Директорія УНР вислала на адресу більшовицького російського уряду ноту, у якій наголошувалося, що Радянська Росія втручається у внутрішні справи УНР, прагнучи встановити в Україні радянську владу. Директорія рішуче підкреслювала, що «..влада в Україні належить українському трудовому народові...» [1, с. 26, 30].

Проти України більшовиками було сформовано окрему VIII армію зі штабом у Воронежі, яка нараховувала близько 75 тис. багнетів, 1400 кінноти, 170 гармат, 427 кулеметів, 6 бронепоездів. Ця більшовицька армія чекала виходу німців з України і наказу почати новий напад, метою якого буде знищення самостійності України. У «нейтральній зоні, яка була встановлена прелімінарним

договором і простягалася шириною 10–20 км уздовж усієї прикордонної смуги між Україною і Радянською Росією, сконцентрувались дві дивізії Червоної Армії, почали формуватися великі військові підрозділи у північних районах Чернігівської та Харківської губернії. [15, с. 517; 3, т. 4, с. 181]. Л. Троцький при цьому офіційно наголошував: «Питання про південний фронт стало тепер для нас дуже різким. Німецький мілітаризм, безумовно, впаде; він буде змушений покинути Україну, а англо-французький мілітаризм поспішить його заступити. Нам треба зайняти Дон, Північний Кавказ і Каспій та підтримати робітників і селян України. Необхідна мобілізація усіх сил батьківщини, бо вони потрібні насамперед Південному фронту» [4, с. 162].

Спроби уряду УНР уладнати конфлікт мирним шляхом бажаних результатів не дали, і Директорія змушена була оголосити 16 січня 1919 р. війну Радянській Росії [1, с. 30], хоча радянські війська ще 3 січня захопили Харків, а 12 січня – Чернігів [10, с. 410]. Наслідок цієї війни свідчить, що уряд УНР та військове командування не тільки не змогли своєчасно підготуватися до неї і створити за короткий час боєздатне військо, але і сформуванню національно-патріотичну свідомість особового складу, що обумовлювалося браком необхідного часу для виконання цих заходів і непідготовленою базою для роботи з вояками української армії. Червоні війська вже 5 лютого 1919 р. зайняли Київ, де, за даними більшовицьких же джерел, захопили 18 000 гвинтівок, понад 100 гармат, багато кулеметів, понад 500 автомобілів, велику кількість боєприпасів [7, с. 135]. У середині березня українські війська здійснили вдалий контрнаступ, окремі передові підрозділи навіть доходили на відстань 25 кілометрів до Києва [14, с. 56]. Але через брак людських резервів і військового спорядження, а насамперед набоїв, наступ припинився й українські війська відступили до старих

австро-російських кордонів, групуючись у районі Рівне-Шепетівка-Крем'янець.

Внутрішня ситуація в Україні також не була стабільною. Тогочасний відомий політик Ісаак Мазепа так визначає її: «Це була доба господарської руїни і великої загальної анархії. Фронт мінявся безперестанно. Уряд і центральні державні установи не мали постійного місця осідку. Боротьба велася без належної зброї та постачання, проти ворога в багато разів сильнішого, при байдужому або й зовсім ворожому відношенні до української справи цілого світу» [8, с. 16]. За цих умов годі було розраховувати на ефективну оборону УНР від зовнішнього ворога.

Які ж причини невдач у цій війні з більшовиками? По-перше, український державний провід поставив своїй армії непосильне завдання – одночасно вести боротьбу з двома ворогами, з яких кожний зокрема був сильніший за Армію УНР. Російські більшовики базувалися на великій території з величезним запасом людських і промислових ресурсів. З ними ледве могли боротися антибільшовицькі сили, підтримані Антантою. «Такого ворога й одного було досить для молоді української армії» [6, с. 39]. Другий противник – Польща, за якою також стояла Антанта, що допомагала Польщі матеріально і перевезла з Франції польський корпус генерала Галлера. Військове керівництво УНР чітко уявляло собі, що успішно воювати на два фронти проти цих противників неможливо та пропонувало українському уряду ліквідувати один з них. Це питання залишилося нез'ясованим. По-друге, політичні лідери УНР не змогли знайти надійного та сильного союзника серед нейтральних держав. Відтак Україна була повністю ізольована від зовнішнього світу, блокувалися її кордони.

Необхідно також схарактеризувати політику держав Згоди наприкінці 1918–1919 р. Уряд УНР сподівався на визнання ними незалежної України, матеріальне забезпечення Української армії та допомогу

підготовленими військовими спеціалістами. У грудні 1918 р. до Одеси почали прибувати перші підрозділи французьких і грецьких військ. Одеса мала служити базою для розгортання військ Антанти і формування білогвардійських частин. Отже, держави Згоди, передусім Франція, підтримали відновлення єдиної Росії. Французьке командування готове було вступити в дипломатичні зносини з українським урядом, але на жорстких умовах, які позбавили б УНР її суверенітету. Вимагалось, щоб зі складу Директорії виключили В.К. Винниченка і С.П. Петлюру, що дотримувалися соціалістичної ідеології. А це вже було втручанням у внутрішні справи УНР. Французи вимагали також підпорядкування української армії союзному командуванню і контроль фінансів і шляхів України. Лідери УНР ці умови не прийняли. Така політика Франції незабаром обернулася проти неї. У березні 1919 р. частини Червоної армії зайняли Херсон і Миколаїв, вибивши звідти грецьку дивізію. На бік більшовиків перейшли повстанці отамана Григор'єва, які вибили з Одеси французькі війська, що евакуювалися звідти до Стамбула [14, с. 59–60].

Відтак, можна твердити, що політика держав Згоди була недалекоглядною. Вони не оцінили можливої ролі України в майбутній Європі. Західні держави вживали всіх заходів задля підтримки Білого руху і прагнули послабити Україну. Антиукраїнська політика Антанти була невдалою і для неї самої, оскільки її мета не була досягнута.

Не кращим було ставлення до УНР з боку сусідніх держав – Румунії та Польщі. Зокрема, Румунська влада відібрала військове майно українських військ, Запорозького корпусу, що відступили за Дністер і не повернула його, незважаючи на всі заходи перед румунським урядом з боку державного керівництва УНР. Поляки в травні 1919 р. захопили великі склади військового майна, яке перевезли на базу Броди-Тернопіль-Волочиськ, що в подальшому також не було ними повернуте. Таке міжнародне становище, передусім вороже

ставлення до незалежної України з боку її сусідів, ставило справу постачання армії майже у безвихідне становище. В. Прохода доходить висновку щодо морально-психологічного стану українських воїнів у цей час: «Українська держава нічого не мала і дістати не могла, бо крім ворогів поза територією, що займала українська армія, приятелів у неї не було. Помилки в ... державному керівництві та брак матеріальних засобів для збройної боротьби часом викликали серед вояків глухе незадоволення, але без глибших тенденцій» [9, с. 141]. В. Прохода у своєму твердженні справедливо наголошує на необхідності віднайдення надійного союзника в боротьбі за державність, на що лідери УНР у першій половині 1919 р. не спромоглися. Разом з тим, слід урахувувати, що для України вибір союзника завжди був потенційно небезпечним, оскільки ставив її в політичну або територіальну залежність від країн, з якими вона межує. Починаючи з часів Богдана Хмельницького, «відсутність правильного вибору союзника з орієнтацією на лідерів межуючих з Україною держав у кінцевому результаті приводила до громадянської війни в Україні. Під час кривавої міжусобиці раз по раз знищувався політичний, ідеологічний і воєнний потенціал сил українського опору черговому агресору, який, користуючись черговою міжусобицею, входив зі своєю збройною силою на територію Української держави», – підкреслював дослідник Г. Темко [13, с. 86].

Воєнно-політичну обстановку ускладнювали заколоти, що провокувалися політичними силами, які не поділяли політику Директорії УНР і намагалися захопити владу. Ці спроби робилися за допомогою окремих військових керівників, які для цього використовували особовий склад підлеглих військ. Нестабільна політична ситуація в державі, суперечки між політичними партіями, неузгодженість у визначенні зовнішньополітичних пріоритетів, зрозуміло, породжували спроби змінити

становище країни. Під впливом партій військові керівники, за допомогою підлеглих їм військ намагалися захопити владу або переходили на бік ворога. Це були заколоти, очолювані отаманами Григор'євим, Волохом, Оскілком, Балбачаном.

Отаман М. Григор'єв, що керував повстанцями на півдні, був незадоволений ходом переговорів з французьким командуванням в Одесі, вважаючи їх принизливими. У його розпорядженні було до 15 000 бійців [6, с. 270]. Він запропонував Директорії силами підлеглих йому повстанців вибити з України окупаційні французькі і грецькі війська. Але лідери Директорії в успіх цієї акції не вірили і згоди своєї не дали. Григор'єв, порозумівшись з українським більшовицьким урядом Раковського в Харкові, 1 лютого 1919 р. оголосив повстання проти Директорії, і несподівано завдав удару Армії УНР після чого вона відступила з Херсонщини і Катеринославщини. 9 березня Григор'єв зайняв Херсон, 12 березня – Миколаїв, 6 квітня він «скинув у море» французькі і грецькі війська і зайняв Одесу [10, с. 411–412]. Більшовики не довіряли Григор'єву і, щоб позбутися його, наказали йому вирушити через Румунію на допомогу Угорщині. Але він цього наказу не виконав і виступив проти них, але більшовики розгромили його війська, а сам Григор'єв був власноручно розстріляний отаманом Махном, що також діяв у Південній Україні [1, с. 33].

Іншим прикладом є заколот отамана В.П. Оскілка, що командував Північною групою військ УНР. Під його командуванням і завдяки діяльності начальника штабу генерала В.М. Агапієва ці війська утримували свої позиції на Волині і навіть мали певні тактичні успіхи. Приводом до заколоту стала державна нарада 11 квітня 1919 р. у Здолбунові про становище на фронтах. Більшість на чолі з виконувачем обов'язки військового міністра Г. Сиротенком була за мир з більшовиками і продовження війни з Польщею. Нарада до остаточного рішення не

дійшла, але у військових частинах почалися заворушення. Отаман В. Оскілко, генерали Агап'єв і В. Сінклер виступали за мир з Польщею та війну з більшовиками. С. Петлюра наказав Оскілкові відбути на фронт, а коли той відмовився, Головний Отаман усунув його з посади. В.Ф. Солдатенко вважає, що «... приводом до повстання став дещо запізнілий наказ С. Петлюри про звільнення Оскілка... Це врешті, вело до суттєвого послаблення правил, виривало з їх рук серйозну військову силу, що й прискорило виступ» [11, с. 231]. 29 квітня 1919 р. Оскілко здійснив державний переворот. Усіх міністрів і політичних діячів, що належали до лівих партій було заарештовано. Окремою грамотою було оголошено арештованих членів уряду зрадниками, „що продавали Україну більшовикам і полякам”, виключено зі складу Директорії С. Петлюру і А. Макаренка як співників заарештованого уряду [12, с. 282]. Але значна частина війська в заколоті участі не брала, хоча і не боронила уряд, політику якого не підтримувала. Силами Січових Стрільців його вдалося ліквідувати. Цей виступ вніс деморалізацію в Армію УНР, чим відразу скористалися більшовики, які наступали з північного сходу, та поляки, що наближались із заходу до Рівного.

Однак незабаром було здійснено заколот полковника П. Болбочана, метою якого було усунути від влади Директорію та соціалістичний уряд. Військо знову не підтримало його, заколот було провалено, а самого П. Болбочана розстріляно.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок з цього напрямку. Політична ситуація навколо України формувалася не на її користь. УНР опинилася майже в цілковитій зовнішньополітичній ізоляції. Того часу держави Згоди підтримували ті сили, які прагнули відродити єдину Росію – Білий рух, і не визнавали УНР. Надійних союзників, зацікавлених у сильній українській державі не знайшлося, а такий союзник, як Польща на певному етапі лише

використовував українські сили і можливості для досягнення власних політичних цілей.

Воєнно-політична обстановка для будівництва збройних сил УНР у зазначений період складалася несприятливо. Україна перебувала у ворожому або нейтрально ворожому оточенні. У винятково складних умовах відбувався процес державного будівництва, створювалася національна армія. Заслуга Директорії Української Народної Республіки полягає в тому, що, взявши на себе в один з критичних періодів української історії завдання відновлення та подальшого будівництва української державності у формі УНР, вона в неймовірно складних зовнішньополітичних і внутрішніх умовах протягом двох років очолювала героїчну боротьбу патріотичних сил проти численних противників незалежної Української держави. Державне керівництво УНР змушене було покладатися на власні, надто обмежені сили і можливості, що позначилося на кінцевих наслідках. Її доба вмістила в собі багатий, цінний, хоча неоднозначний і трагічний досвід українського державотворення та його військового будівництва.

У цілому вивчення проблематики воєнно-політичної обстановки потребує подальшого аналізу в напрямку її основних складників, а саме поглибленого розгляду потребують історико-культурне середовище, суспільно-політична, релігійна, соціально-економічна ситуація і т.д. Досвід Української революції 1917–1921 рр. дає багато повчальних прикладів для його використання в сучасних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верига В. Визвольні змагання в Україні. 1914–1923: у 2 т. Львів 1998. Т. 2. 502 с.
2. Горкин А.П., В.А. Золотарев и др. Военный энциклопедический словарь. Москва: Большая Российская энциклопедия, «РИПОЛКЛАССИК». 2002. 1664 с.

2. Деникин А. Очерки русской смуты. Берлин, 1924. Т. 4. 244 с.
3. Дециньський Л., Панюк А. Міжнародні відносини України: Історія і сучасність. Львів, 2001. 423 с.
4. Історія українського війська (1917–1995) / Гриневич В., Гриневич Л., Якимович Б. та ін. Львів: Вид-во «Світ», 1996. 840 с.
5. Капустянський М. Похід українських армій на Київ – Одесу в 1919 році (короткий воєнно-історичний нарис): 2 кн. Мюнхен, 1946. (103+200) с.
6. Краткая история гражданской войны в СССР. Изд. 2-е, испр. и доп. Москва: Госполитиздат, 1962. 462 с.
7. Мазепа І. Творена держава (боротьба 1919 р.) *Збірник пам'яті Симона Петлюри (1879–1926)*. Київ: МП Фенікс, 1992. С. 16–75;
8. Прохода В. Вождь і військо. *Збірник пам'яті Симона Петлюри (1879–1926)*. Київ: МП "Фенікс", 1992. С. 109–148.
9. Революция на Украине по мемуарам белых / сост. С. Алексеев; Под ред. Н. Попова. Киев: Политиздат Украины, 1990. 436 с.
10. Смовський К. «Матеріали до історії 1-го кінного Лубенського ім. Запорозького полковника М. Залізняка полку». *За державність*. Варшава, 1938. Зб. 8. С. 244.
11. Солдатенко В. Українська революція: концепція та історіографія (1918–1920 рр.). Київ: Пошуково-видавниче агентство "Книга пам'яті України", Видавничий центр "Просвіта", 1999. 508 с.
12. Темко Г. Основи формування системи виховання воїна в Україні в період утвердження державності. Світоглядно-філософський аналіз. Київ, 1997. 288 с.
13. Удовиченко О. Україна у війні за державність: історія, організація і бойові дії 1917–1921. Київ, 1995. 206 с.
14. Феденко П. Доба Директорії. *Енциклопедія Українознавства*. Т. II. Київ, 1995. 800 с.

REFERENCES

1. Veryha V. Vyzvol'ni zmahannya v Ukrayini. 1914–1923: u 2 t. L'viv 1998. T. 2. 502 s.
2. Voennyi éntsyklopedycheskyy slovar' / redkol. A. P. Horkyn, V. A. Zolotarev y dr. Moskva: Bol'shaya Rossyyskaya éntsyklopedyya, «RYPOL KLASSYK». 2002. 1664 s.
3. Denykyn A. Ocherky russkoy smuty. Berlyn, 1924. T. 4. 244 s.
4. Deshchyns'kyy L., Panyuk A. Mizhnarodni vidnosyny Ukrayiny: Istoriya i suchasnist'. L'viv, 2001. 423 s.
5. Istoriya ukrayins'koho viys'ka (1917–1995) / Hrynevych V., Hrynevych L., Yakymovych B. ta in. L'viv: Vyd-vo "Svit", 1996. 840 s.
6. Kapustyans'kyy M. Pokhid ukrayins'kykh armiy na Kyiv – Odesu v 1919 rotsi (korotkyy voyenno-istorychnyy narys): 2 kn. Myunkhen, 1946. (103+200) s.
7. Kratkaya ystoryya hrazhdanskoy voyny v SSSR. Yzd. 2-e, yspr. y dop. Moskva: Hospolytyzdat, 1962. 462 s.
8. Mazepa I. Tvorena derzhava (borot'ba 1919 r.) Zbirnyk pam'yati Symona Petlyury (1879–1926). Kyiv: MP Feniks, 1992. S. 16–75.
9. Prokhoda V. Vozhd' i viys'ko. Zbirnyk pamyaty Symona Petlyury (1879–1926). Kyiv:MP "Feniks", 1992. S. 109–148.
10. Revolyutsyya na Ukrayne po memuarom belykh / sost. S. Alekseev; Pod red. N. Popova. Kyev: Polytyzdat Ukrayny, 1990. 436 s.
11. Smovs'kyy K. "Materialy do istoriyi 1-ho kinnoho Lubens'koho im. Zaporoz'koho polkovnyka M. Zaliznyaka polku". Za derzhavnist'. Varshava, 1938. Zb. 8. S. 244.
12. Soldatenko V. Ukrayins'ka revolyutsiya: kontseptsiya ta istoriohrafiya (1918–1920 rr.). Kyiv: Poshukovo-vydavnyche ahentstvo «Knyha pam'yati Ukrayiny», Vydavnychyy tsentr «Prosvita», 1999. 508 s.

13. Temko H. Osnovy formuvannya systemy vykhovannya voyina v Ukrayini v period utverdzhennya derzhavnosti. Svitohlyadno-filosofs'kyy analiz. Kyyiv, 1997. 288 s.
14. Udovychenko O. Ukrayina u viyni za derzhavnist': istoriya, orhanizatsiya i boyovi diyi 1917–1921. Kyyiv, 1995. 206 s.
15. Fedenko P. Doba Dyrektoriyi. Entsyklopediya Ukrayinoznavstva. T. II. Kyyiv, 1995. 800 s.

Naumenko A.O. Military political situation regarding the Ukrainian people's republic in the first half of 1919. The article highlights some peculiarities of the military-political situation regarding the restored Ukrainian People's Republic after Directory of the Ukrainian People's Republic gained its authorities as a result of a victorious rebellion against the Hetman P. Skoropadsky's regime. Foreign policy circumstances influencing the situation of Ukraine, as well as Soviet Russian policy regarding the UPR are analyzed. It is accentuated that it had no favorable foreign policy conditions as neighboring states were unfriendly neutral. The policy of the Allies-states was directed at the isolation of Ukraine. The Ukrainian national leadership failed to secure the support of a reliable ally from the European winner states. The influence of military-political riots on the situation of the Ukrainian People's Republic is determined. The domestic political situation in Ukraine is briefly described, and determined that it was unfavorable for the UPR. The causes of failure in the war against Soviet Russia are analyzed. Under modern conditions, it is required that the state and military leadership comprehensively takes into account the conditions within which the state and its army are in the current period of time. The experience of past wars and armed conflicts convincingly suggests that one of the most important conditions for the development of state structures, especially the national army, is the military-political situation. It affects soldiers' moral and

psychological state, and this, in its turn, affects their military missions success.

Therefore, the state leadership, preparing for the war, should always consider this when working with the military and take measures to create conditions for the successful military activity of its troops.

Keywords: *Ukrainian People's Republic, Directory, military-political situation, Ukrainian army.*

Науменко А.О. Военно-политическая обстановка вокруг украинской народной республики в первой половине 1919 года. *В статье освещаются отдельные особенности военно-политической обстановки, сложившейся вокруг восстановленной Украинской Народной республики после прихода Директории УНР к власти в результате победоносного восстания против режима гетмана П. Скоропадского. Проанализированы внешнеполитические обстоятельства, влиявшие на положение Украины, политика Советской России относительно УНР. Акцентируется на том, что внешнеполитическое положение её было неблагоприятным, соседние государства поддерживали недружественный нейтралитет. Политика государств Согласия направлялась на изоляцию Украины. Украинское государственное руководство не смогло заручиться поддержкой надёжного союзника из числа европейских государств-победителей. Определено влияние военно-политических заговоров на положение Украинской Народной республики. Коротко охарактеризована внутривнутриполитическая ситуация в Украине, определено, что она была неблагоприятной для УНР. Проанализированы причины неудач в войне против Советской России.*

Ключевые слова: *Украинская Народная республика, Директория, военно-политическая обстановка, украинская армия.*